

Kosten van klimaatbeleid

Delft, 20 september 2017

Aan: Tweede Kamer, commissie I&M

Van: CE Delft

Op woensdag 27 september organiseert de vaste commissie voor I&M een rondetafelgesprek over de kosten van het klimaatbeleid. De Kamer wil zich graag laten informeren over de sociaal-economische gevolgen van dit beleid, zoals de gevolgen voor koopkracht, werkgelegenheid en het draagvlak onder de Nederlandse bevolking. CE Delft erkent het belang van dit aspect voor een geslaagd transitiebeleid en gaat daarover graag met de leden van de Tweede Kamer in gesprek. In dit Position Paper geeft CE Delft haar visie op het onderwerp.

Huidig klimaatbeleid rechtvaardig?

De kosten voor het klimaatbeleid zijn omvangrijk. Met het huidig klimaatbeleid betaalt de industrie weinig en de burger veel. Of het huidig klimaatbeleid rechtvaardig genoemd moet worden, hangt af van een politieke afweging. Wel zijn er bepaalde objectieve principes voor rechtvaardigheid (CE Delft, 2017a). We leggen het klimaatbeleid langs 2 van die principes:

- het principe dat de vervuiler betaalt;
- het draagkrachtprincipe.

Betaalt de vervuiler?

Bedrijven betalen veel minder per ton CO₂ dan huishoudens. Voor de energiebelasting en ODE op elektriciteit geldt bijvoorbeeld dat een huishouden ruim € 300 per ton CO₂ betaalt, en een groot industrieel bedrijf € 1,26 per ton CO₂¹.

Zijn de lasten verdeeld naar draagkracht?

Momenteel bedraagt de rekening van het klimaatbeleid voor de armste huishoudens 5% van het besteedbaar inkomen. Voor de rijkste huishoudens is dat 1,5%. In 2050 loopt de rekening voor de armste huishoudens op tot 17% van het besteedbaar inkomen (CE Delft, 2017a). Deze verschillen worden niet gecompenseerd door subsidies (CE Delft, 2017b). De vraag is of dergelijke zware lasten te dragen zijn.

Kansen voor het klimaatbeleid

Het klimaatbeleid biedt kansen voor innovatie, economische groei en werkgelegenheid. Werk is een basisbehoefte voor veel mensen.

¹ Op basis van marginale tarieven 2017.

Met de transitie gaan banen verloren, maar de transitie levert ook banen op. CE Delft (2017d) becijfert dat een ambitieuze transitie naar een klimaatneutrale gebouwde omgeving in 2035 leidt tot een netto toename van de Nederlandse werkgelegenheid van zo'n 11.000 FTE/jaar, waarvan ruim de helft in de bouwsector².

Hoe kan het klimaatbeleid rechtvaardiger?

Een rechtvaardig klimaatbeleid is nodig voor het draagvlak.

Het ontwerp van een rechtvaardig beleid is echter niet eenduidig. Dat komt onder andere doordat rechtvaardigheidsprincipes op gespannen voet met elkaar staan. Bijvoorbeeld voor het verwarmen van zijn huis betaalt ieder huishouden een EB van €0,25 per m³ gas. Dat is vanuit het principe "de vervuiler betaalt" goed te rechtvaardigen. Maar omdat ieder huishouden – rijk of arm – ongeveer dezelfde kosten maakt om zijn huis te verwarmen, is de energierekening voor een arm gezin een groter deel van het besteedbaar inkomen. Bovendien gaat die energierekening in de toekomst fors stijgen: met zo'n € 1.000 euro per jaar (CE Delft 2017c). Dat is vanuit het draagkrachtprincipe lastig te rechtvaardigen.

We geven hieronder enkele ideeën over hoe een rechtvaardig klimaatbeleid er volgens de 2 principes uit kan zien.

Compenseer hogere energiebelasting op gas

Vanuit het principe van de vervuiler betaalt, is de recente verschuiving in de EB van elektriciteit naar gas goed te rechtvaardigen. De verschuiving staat echter op gespannen voet met het draagkrachtprincipe, omdat het gasverbruik minder sterk samenhangt met het inkomen dan het elektriciteitsverbruik. Verdere verhoging van de energiebelasting op aardgas die onvermijdelijk is om effectief klimaatbeleid te kunnen voeren zal gecompenseerd kunnen worden met een grotere teruggaaf Energiebelasting en/of het geven van een energietoeslag aan de laagste inkomensgroepen.

Verhoog de bijdrage van de zware industrie

De zware industrie betaalt een zeer laag tarief per ton CO₂, in vergelijking met het MKB en huishoudens. Dat staat op gespannen voet met het principe dat de vervuiler betaalt. De zware industrie is echter ook concurrentiegevoelig. Nederland zou een hoger tarief kunnen invoeren, maar dat zal tot gevolg hebben dat bedrijvigheid in energie-intensieve sectoren wegtrekt. Een alternatief dat dit nadeel niet kent, is een verschuiving van het belasten van de uitstoot van CO₂ (zoals in het Europees emissie-handelssysteem) naar het belasten van de carbon footprint van producten (Belasting op Toegevoegde Koolstof, een soort BTW maar dan voor koolstof). Dat kan een oplossing zijn voor een sterk klimaatbeleid waarbij ook de industrie wordt geprikkeld om klimaatmaatregelen te nemen (CE Delft 2016).

Literatuur

CE Delft (2017a) Rechtvaardigheid en inkomenseffecten van het klimaatbeleid

CE Delft (2017b) Wie profiteert van het klimaatbeleid?

CE Delft (2017c) Rechtvaardige kostenverdeling warmtetransitie, te verschijnen

CE Delft (2017d) Macro-economische effecten van een aardgasloze gebouwde omgeving

² Het gaat hier om het netto werkgelegenheidseffect, waarbij rekening is gehouden met verdringing en koopkrachteffecten.

CE Delft (2016) Belasting op Toegevoegde Koolstof BTK
Al deze studies zijn te vinden op www.ce.nl